

Türk Halı Sanatı İçin Önemli Bir Yayın:

TURKISH CARPETS

from the 13th-18th centuries*

Erol Kalender**

Türk halı sanatının ihtişamını gözler önüne seren, gerek fotoğraflarıyla, gerekse baskı kalitesi ile mükemmel sayılabilecek yeni bir yayın Türk kültürünün hizmetine sunuldu. Türk halı sanatı için oldukça iddialı bir dönem olan 13. ile 18. yüzyıl arasındaki dönemi ele alan bu kitabın her zaman başvuru kitabı olacağı şüphesiz. Yurtiçi ve yurtdışından çok özel 163 parça halının tam sayfa

resimlerinin bulunduğu bu kitap, Londra National Gallery, Varşova Museum Narodowe ve Berlin Nationalgalerie'de bulunan Türk halılarının resimlendiği tabloların görüntüleri ile zenginleştirilmiştir.

İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, İstanbul Vakıflar Halı Müzesi, Konya Mevlâna Müzesi, Berlin İslâm Sanatları Müzesi (Staatliche Museen zu Berlin Museum für Islamische Kunst), Budapeşte Uygulamalı Sanatlar Müzesi (İparmüvészeti Müzeum) ve Heinrich Kirchheim Koleksiyonundaki en nadide parçaların bir arada tanıtıldığı bu kitap Ahmet Ertuğ tarafından yayma hazırlanmış, Tekstilbank'ın sponsorluğunda Milano'da basılmıştır.

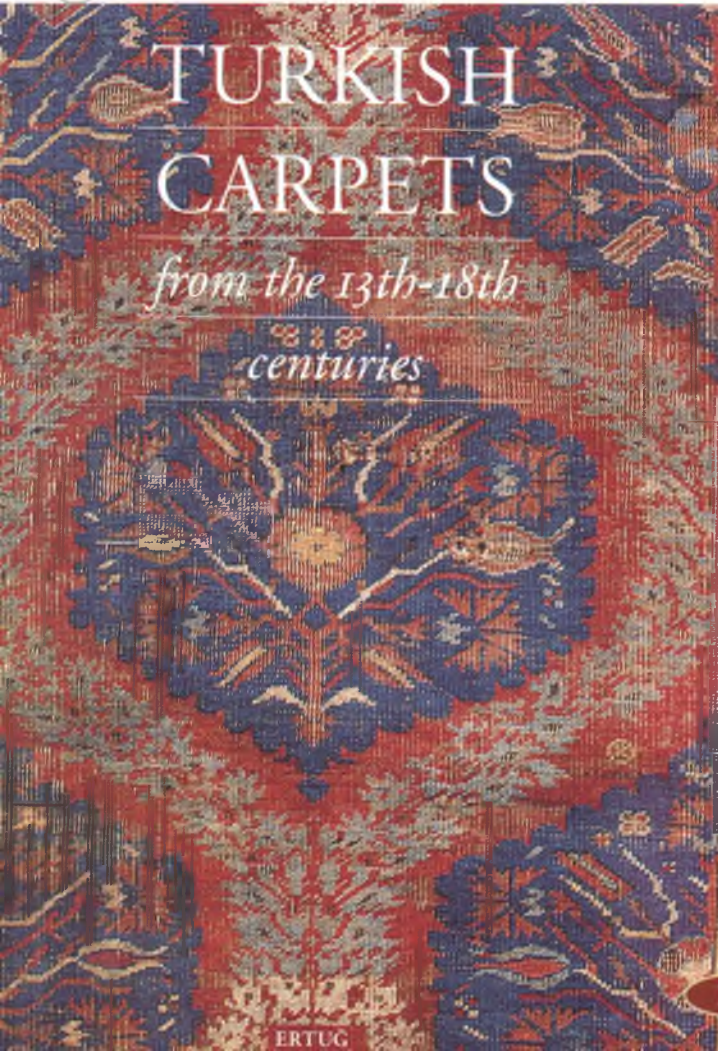
Türk ve İslâm Eserleri Müzesi Müdürü Dr. Nazan Ölçer, Berlin İslâm Sanatları Müzesi Müdürü Dr. Volkmar Enderlein, Budapeşte Uygulamalı Sanatlar Müzesi Halı Seksiyonu Başkanı Dr. Ferenc Batári, Londra National Gallery Danışmanı Dr. John Mills'in Türk halı sanatı ile ilgili yazılarının yer aldığı kitapta, kataloglanan halıların teknik incelemeleri Berlin İslâm Sanatları Müzesi Tekstil restorâtörü Nils Rütters tarafından yapılmıştır. Robert Bragner'ın edit ettiği bu kitabın tasarımı Joëlle Danon tarafından yapılmış, renk ayırımı ve baskısı Milano'da, ciltleme işlemleri Padova'da gerçekleştirilmiştir.

Bu kitabın ortaya çıkmasında büyük gayretleri olan Nazan Ölçer, kitabın başında Türk halı sanatının tanıtımında Friedrich Sarre, Ernst Kühnel, Kurt Erdmann, Oktay Aslanapa ve Şerare Yetkin'in çok önemli rol oynadıklarını belirterek mevcut çalışmalar üzerine bilgi vermektedir. Türkiye ve Avrupa'da Türk halılarının bulunduğu müzelerdeki önemli parçaları Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde bir araya getiren serginin somut bir çalışması olan bu kitabın ortaya çıkmasında Tekstilbank'ın sponsorluğu üstlenmesinin önemine değinen Ölçer, sergiye katılan kişilere teker teker teşekkür etmektedir.

Kitabın Türk halı sanatı ile ilgili ilk yazısı Dr. Nazan Ölçer tarafından kaleme alınmıştır (s.VII-XXII). Türk halı sanatı tarihini ele alan yazı (*Turkish Carpets and Their Collections in Turkey*) Pazırık Halısından 19. yüzyıla kadar olan dönemi en yeni bilgilerle yeniden yorumlamaktadır. Konya Halıları olarak bilinen Selçuklu halıları, Osmanlı halıları, Türk halıların Avrupa'ya ihracı ve Avrupa'da Türk halılarına karşı başlayan büyük ilgi, hayvan figürlü halılar, Uşak halıları, Memlûk ve Osmanlı saray halıları, ehl-i hiref örgütünde halıcılar, belgelere göre diğer halı dokuma merkezleri, fiyatları ve Batı'ya ihracı, Türkiye'de halı koleksiyonu ve Topkapı Sarayı halıları Nazan Ölçer'in yazısında değindiği başlıca konuları oluşturmaktadır.

* ÖLÇER, Nazan- ENDERLEIN, Volkmar- BATÁRI, Ferenc-MILLS, John, *Turkish Carpets from the 13th-18th centuries*, (Yay.: Ahmet ERTUĞ, Ed.: Robert BRAGNER), Milan 1996: Amilcare Pizzi SPA, Tekstilbank Yayını, XLIV+236 sayfa, 163 resim.

** Başbakanlık Atatürk Kültür Merkezi Uzmanı.

An Important Publication For The Art of Carpeting

TURKISH CARPETS

from the 13th-18th centuries*

Erol Kalender**

A new publication revealing the magnificence of the art of carpeting and which can be considered to be perfect from the points of both photography and printing, has been released to serve the Turkish culture. There is no doubt that this publication dealing with the very generous period of Turkish art of carpet making from 13th to 18th centuries, will always be a major reference book. In addition to full page photographs of 163 carpets from both Turkey and abroad, the book has been enriched with pictures of paintings from London National Gallery, Warsaw National Museum and State Museums of Berlin National Gallery, in which Turkish carpets are illustrated.

The most rare pieces from Istanbul Museum of Turkish and Islamic Arts, Istanbul Vakıflar Carpet Museum, Konya Mevlana Museum, Berlin Museum of Islamic Arts (Staatliche Museen zu Berlin Museum für Islamische Kunst, Budapest Museum of Applied Arts (Iparmüvészeti Múzeum, and Heinrich Kirchheim Collection are introduced in this book which has been prepared by Ahmet Ertuğ, sponsored by TekstilBank and published in Milan.

Articles from Dr. Nazan Ölçer, Director of Istanbul Museum of Turkish and Islamic Arts, Dr. Volkmar Enderlein, Director of Berlin Islamic Arts Museum, Dr. Ferenc Bâtari, Curator of the Carpets Section of Budapest Museum of Applied Arts, Dr. John Mills, London National Gallery Advisor on Turkish art of carpeting are included in the book; the technical inspection of the classified carpets is performed by the Textile Restaurateur of Berlin Museum of Islamic Arts, Nils Rütters. The book designed by Joëlle Danon, has been edited by Robert Bragner; preprint, and print processes were held in Milan, where binding has been completed in Padova.

Nazan Ölçer, who has made a lot of effort during all the preparation and production period of this book,

mentions Friedrich Sarre, Ernst Kühnel, Kurt Erdmann, Oktay Aslanapa and Şerare Yetkin's significant role in the presentation of the Turkish art of carpeting in her prologue, and gives information about current studies. Ölçer, also highlights the importance of the sponsorship provided by Tekstil Bank for the creation of this book which is a very solid output of the exhibition held in Istanbul Museum of Turkish and Islamic Arts, and extends her gratefulness to all the contributors.

The first article in the book, concerning the Turkish art of carpeting, is again provided by Dr. Ölçer. *Turkish Carpets and Their Collections in Turkey* titled article reviewing the history of Turkish art of carpeting, re-evaluates the period starting with Pazirik Carpet and comes up to the 19th century. Other topics of the article are Seljuk carpets, which are also known as Konya carpets, Ottoman carpets, the exportation of Turkish carpets to Europe and the great interest of Europeans to those carpets, carpets with animal figures, Uşak carpets, Memluk and Ottoman palace carpets, carpet manufacturing centers, prices, and Turkish carpet collections.

Dr. Volkmar Enderlein, in his article, reminds the importance and superior quality (which is a result of 3600 per square meter of Pazirik carpet found by Russian archeologist in 1949, and states that Turkish knot technique had been used in this carpet. Enderlein, also gives detailed information about Seljuk period Konya carpets which had been considered to be the best and most beautiful carpets by Marco Polo. European painters such as Holbein, Bellini and Lotto depicted Anatolian carpets in their paintings, is another topic of Dr. Enderlein's article named *Medieval Carpets from Asia Minor*. Finally, he comments on carpets with geometrical figures woven in Cairo under the influence of Memlucs, and their impact on Ottoman palace carpets after the concurrence of Cairo.

Dr. Ferenc Bâtari, highlights the importance of carpets in the cultural relations between Turkey and Hungary, in his article titled *Turkish Carpets from Budapest*. Also giving numeric records of the Turkish carpets in their collections, Dr. Bâtari states that Turkish carpets grasp noticeable interest in Hungary. Three Memling, two Holbein, thirteen Lotto and a number of 17th century prayer rugs from the Museum which possesses a very rich collection of Turkish carpets, are pointed out in his article. Bâtari, determines the origin of the prayer rugs,

* ÖLÇER, Nazan- ENDERLEIN, Volkmar- BATÁRI, Ferenc-MILLS, John, *Turkish Carpets from the 13th-18th centuries*, (Publisher.: Ahmet ERTUĞ, Editor: Robert BRAGNER), Milan 1996: Amilcare Pizzi SPA, Tekstilbank Publications, XLIV+236 pages, 163 pictures.

** Specialist, Atatürk Culture Center.

Berlin İslâm Sanatları Müzesi Müdürü Dr. Volkmar Enderlein, Anadolu'daki Orta Çağ Halıları (*Medieval Carpets from Asia Minor*) adlı yazısında (s.XXIII-XXVIII) 1949'da Rus arkeologların Altaylar'da ortaya çıkardığı Pazırık halısının Türk düğümü ile dokunduğunu ve metrekarede yaklaşık 3600 düğümü olduğu vurgulayarak kalitesi ile önemine değinmektedir. Enderlein, Marco Polo'nun "Dünyanın en iyi ve en güzel halıları" dediği Selçuklu dönemi Konya halıları hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir. Hans Holbein, Lorenzo Lotto, Gentile Bellini gibi Avrupalı ressamaların eserlerinde Anadolu halılarının resimlendiğini belirten Enderlein, ayrıca yazısında Kahire'de Memlûk Sultanlarının himayesinde üretilen geometrik desenli halıların, Osmanlıların Kahire'yi almasıyla Osmanlı saray halılarını nasıl etkilediklerini vurgulamaktadır.

Budapeşte Uygulamalı Sanatlar Müzesi, Halı Seksiyonu Başkanı Dr. Ferenc Batári'nin Budapeşte'deki Türk Halılarını (*Turkish Carpets from Budapest*) ele alan yazısında (s.XXIX-XXXVII) Türkiye Macaristan kültürel ilişkilerinde halının önemli bir yer tuttuğuna değinmektedir. F. Batári, kayıtlarda geçen Türk halılarının sayısal dökümünü vererek, Türk halılarının Macaristan'da benimsendiğini ifade etmektedir. Budapeşte Uygulamalı Sanatlar Müzesi'nin son derece zengin bir Türk halısı koleksiyonuna sahip olduğunu belirten Batári, bu yazısında Müze'de yer alan üç Memling, iki Holbein, onüç Lotto ve 17. yüzyıla ait pek çok seccadeye yer vermektedir. Bu seccadelerin Ladik, Gördes, Kula olduğunu ve bunların Transilvanya Halıları olarak adlandırıldığını ifade eden araştırmacı 1914'te Budapeşte Uygulamalı Sanatlar Müzesi'nde 358 parçadan oluşan çok büyük bir sergi gerçekleştiğini ve bunların bir çoğunun kiliselerden geldiğini yazısında belirtmektedir. Batári'nin Macaristan'da Türk halıları üzerine uzman olması, bir çok belgeye erişebilmesinin Türkiye için çok büyük bir kazanç olduğunu düşünüyoruz. Yazısı kültürler arası ilişkiyi pekiştirmesi açısından da son derece büyük bir değere sahip.

Kitabın son yazısı doktorası da bu alanda olan Londra National Gallery danışmanlığı yapmış Dr. John Mills'a ait. Batı Avrupa resimlerinde Türk halısı (*The Turkish Carpet in the Painting of Western Europe*) konusunu ele alan Mills yazısında (s.XXXIX-XLIV) Carpaccio, Holbein, Lotto, Bellini, Crivelli, Pierro della Francesca, Andrea Previtali, Sebastiano del Piombo, Willem Key, Francois Clouet, Cornelis de Vos, Nicholaes van Gelder ve Pieter de Hooch'un resimlerinde Türk halılarının nasıl yorumlandığını ifade edilmektedir. Hemen hemen hepsi tarihli olan bu ressamaların eserlerinde görülen Türk halıları bugün ancak koleksiyonlarda yerini alan örnekler için tarihlendirmede önemli ölçüt oluşturmaktadır.

Türk halı sanatı için çok özel 163 parça örnek, tam sayfa resimlerle ilgilenenlere sunulmaktadır. Bu halıların bazılarının detay resimleriyle görsel zenginliğe kavuşan kitapta ayrıca Türk halılarının resimlendiği tablolara yer

verilmiştir. Kronolojik sıra ile verilen levhalar şu başlıklar altında toplanmıştır: Erken Orta Çağ halıları, Geç Orta Çağ halıları, Büyük ve küçük sekizgenli halılar, Holbein halıları, Memling halıları, geometrik desenli Konya halıları, Lotto halıları, büyük boyutlu Uşak halıları, madalyonlu ve yıldızlı halılar, bulut motifli halılar, beyaz zeminli Uşak halıları, Saf Seccadeler, anahtar delikli seccadeler, seccadeler ve Transilvanya halıları.

Kitabın sonunda 163 parça halının teknik analizleri Nils Rütters tarafından yapılmış. Bu bölümde (s.225-232) dönemi, yüzyılı, malzemesi, boyutları, düğüm tekniği, nerede bulunduğu ve yayınlanmışsa yayın hakkında bilgiler bulunmaktadır. Kitap bibliyografya ile sona ermektedir.

Konusunda uzman birbirinden değerli yazarların oluşturduğu bu bilgi birikimi bu konuda hemen herkesin başvuracağı bir yayın olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk halı sanatının zenginliğinin yabancı otoritelerce de kabul edildiği bir yayın haline gelen bu kitabın hazırlanmasında emeği olan herkesi kutluyoruz. Kitapta yer alan yazıların Türkçe ve diğer dillerde de yayınlanmış olmasının böyle bir yayının daha geniş kitlelere duyurulmasını sağlayacağı inancındayız.

Sadece sanayisi ile değil kültürü ile de zenginleşen ve bunu birbiri ile paylaşan toplumların çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmaları da o kadar kolaydır. Son derece zengin olan kültür unsurlarımızdan halıyı tanıtan bu kitabın minyatür, çini, seramik, taş, ahşap, maden... gibi diğer alanlara örnek olması ve sanayicilerimizin Tekstilbank'ta olduğu gibi bu çalışmalarını desteklemesi en büyük isteğimizdir. ❀

which are commonly called as Transylvanian Carpets, to be Ladik, Gördes and Kula. Information about an exhibition held in the Museum in 1914 which included 358 pieces most of which had been brought from churches, is also given. We believe, that access of Dr. Bâtari, who is an expert on Turkish carpets in Hungary, to very important documents can be very beneficial for Turkey, and his article strengthening the inter-cultural relationship is very valuable especially from this point of view.

book is written by Dr. John Mills. Dr. Mills shares his thoughts about the Turkish carpets depicted in the paintings of Carpaccio, Holbein, Lotto, Bellini, Crivelli, Pierro della Francesca, Andrea Previtali, Sebastiano del Piombo, Willem Key, Francois Clouet, Cernelis de Vos, Nicholaes van Gelder and Pieter de Hooch, in his article titled *The Turkish Carpet in the Paintings of Western Europe*. Turkish carpets seen in these paintings, most of which are dated, also helps the experts to determine their period.

163 very special pieces of Turkish art of carpeting are presented with full page pictures. The book also includes detailed views from some of these carpets, and samples from the paintings with Turkish carpets. With chronological order, following parts are included: Early medieval carpets, late medieval carpets, carpets with large and small octagons, small-pattern Holbein carpets, Memling carpets, Konya carpets with geometrical patterns, Lotto carpets, large-size Uşak carpets, carpets with medallions and stars, carpets with cloud bands, white-ground Uşak carpets, multiple-niche prayer carpets, prayer carpets with a keyhole, prayer carpets, Transylvanian carpets.

analysis of these 163 carpets is presented by Nils Rütters at the end of the book. In this section, information about the period, century, material, size, weaving technique, current location and publication are given. The book ends with a bibliography. publication offering information and comments provided by very valuable experts, can be considered as a reference for any carpet fancier. We congratulate everyone who has contributed to this book.

economic and social development with cultural

enrichment, their total wellness increases. We hope, this book dealing with one of our outstanding cultural values, will lead similar activities about other cultural arts like miniature, wood works, ceramics, etc., and number of companies like TekstilBank increases.

17. yy. Konya halısı, Biga Camii Kebir'den
260x120 cm. T.I.E.M. Env. No: 386.

17th Century Konya Carpet, from
Biga Mosque 260x120cm T.I.E.M. Env. No: 386.

